

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET NIKŠIĆ			
PRIMLJENO: 27. 09. 2021.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRIJEDNOST
01	1613		

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta broj: 01-917 od 14. 05. 2014. godine imenovana je Komisija za ocjenu magistarskog rada „Problem identiteta u romanima Patrika Vajta“ kandidatkinje Jelene Jovović (broj indeksa 9/12), studijski program Engleski jezik i književnost, smjer: Nauka o književnosti, u sljedećem sastavu: prof. dr Janko Andrijašević, prof. dr Marija Krivokapić i prof. dr Alekandra Nikčević-Batrićević.

Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni magistarskog rada:

IZVJEŠTAJ O OCJENI MAGISTARSKOG RADA

Magistarski rad „Problem identiteta u romanima Patrika Vajta“ kandidatkinje Jelene Jovović napisan je na 83 strane. Pored uvodnih napomena datih u „Predgovoru“, „Izvodu rada“ i „Sažetku“ na engleskom, osnovnu strukturu rada čine sljedeća poglavlja: „Uvod“ sa „Obrazloženjem teme“, „Identiteti *Terre Australis*“, „*Priča Teodore Gudman*: usamljena zemlja“, „*Oko oluje*: mimetika uroburosa“, „Ja, to je neko drugi“, „Zaključak“ i „Literatura“.

Koncepcija rada

U prvom, uvodnom dijelu rada kandidatkinja Jelena Jovović obrazlaže temu i predmet istraživanja, njihovu naučnu zasnovanost i opravdanost, kao i ciljeve i motive za njen odabir. Kandidatkinja je rad dalje strukturalno podijelila na pet dijelova.

U drugom dijelu rada „Identiteti *Terre Australis*“ Jelena Jovović pruža uvid u širu problematiku pitanja australijskog nacionalnog identiteta i njegove nedovoljno snažne istorijske ukorijenjenosti. Identitetski kompleks Australijanaca potiče od viševjekovne čvrste povezanosti sa matičnom Velikom Britanijom i istovremenog ignorisanja i diskriminisanja starosjedjelačke aboridžinske etno-kulturološke prisutnosti na tom kontinentu. U ovom dijelu rada kandidatkinja u pomenuti postkolonijalni kontekst uvodi djelo Patrika Vajta (Patrick White, 1912-1990), jedinog australijskog dobitnika Nobelove nagrade za književnost, na čiji su i život i djelo identitetski kompleksi Australije dvadesetog vijeka ostavili snažan trag. Pristupajući temi na ovakav način Jelena Jovović postavlja glavne problemske okosnice rada, koristeći pritom razuđen, elokventan ali i izuzetno precizan jezički idiom.

Treći dio rada, „*Priča Teodore Gudman*: usamljena zemlja“, pored uvodnog odjeljka sadrži i tri potpoglavlja (3.1 „*In gremio matris*“, 3.2 „Eterizovana svijest“, 3.3 „Duhovna odiseja Gudmanove“). U ovom dijelu se razmatra pitanje identiteta u Vajtovom romanu *Priča Teodore*

Gudman (*The Aunt's Story*, 1948), a sažetak cjelokupne analize kandidatkinja Jovović daje na samom početku poglavlja: „Misao o rascijepljenoj strukturi, dezintegraciji ličnosti i sposobnosti suočavanja sa egzistencijalnom kontaminacijom neumitno se pojavljuje u ciklusu pada, halucinacijâ i rekuperacije glavne junakinje romana *Priča Teodore Gudman*“. (str. 15.)

Četvrti dio rada nosi naslov „*Oko oluje*: mimetika uroburosa“ i pored uvodnog teksta sadrži dva potpoglavlja (4.1 „Odrođeni“ i 4.2. „Iluminacija“). Roman Patrika Vajta koji se u ovom dijelu magistarske teze Jelene Jovović našao u fokusu analize zove se *Oko oluje* (*The Eye of the Storm*, 1973). Kao što navodi Jovović, „paradigma arhetipa majke, princip *anime* i boginja matrijarhata posreduju kao polje sjenčenja i *lumen naturae* narativnog opsega *Oka oluje*.“ (str. 37.) U centru istraživačkog područja ovog poglavlja nalaze se ženski identiteti analizirani prvenstveno kroz prizmu jungovskih arhetipova, ali kandidatkinja u obradu teme uvodi i elemente koji neizbježno utiču na formiranje psiholoških identiteta likova u romanu: aboridžinsku mitologiju, uticaj lokaliteta, tenziju porodičnih psihodinamičkih odnosa, i sl. U petom dijelu rada pod naslovom „Ja, to je neko drugi“ kandidatkinja se bavi analizom Vajtovog romana *Tvajbornova stvar* (*The Twyborn Affair*, 1979), u kome se pitanje identiteta, već dovoljno kompleksno i krhko, dalje rastače na najfluidnije elementarne čestice koji čine ovaj fenomen. Sada se, pored prethodno opisanih kulturoloških, etničkih, psiholoških, istorijskih i drugih aspekata identiteta, uvode i pitanja kao što su „efeminacija, homoseksualnost, androginiya i travestija“. (str. 54.) Za razliku od ženskih identiteta obrađenih u prethodnom poglavlju, centar interesovanja u ovom dijelu je muškarac koji u svoj egzistencijalni habitus inkorporira i maskulini i feminini identitet. Kandidatkinja je uspjela proniknuti u srž ovog izuzetno kompleksnog, gustog i zahtjevnog teksta Patrika Vajta, što je inače karakteristično za sve njegove romane, i uz slično idiosinkratičan jezički izraz iznijeti na svjetlost najbitnije aspekte analize identiteta, glavnog problemskog pitanja kojim se ova teza bavi.

U „Zaključku“ kandidatkinja sumira najvažnije rezultate do kojih je došla tokom istraživanja, te daje prijedlog za potencijalna buduća istraživanja navedene tematike.

„Literatura“ sadrži reference koje se pominju u radu, ukupno ima 58 bibliografskih jedinica, a podijeljene su u pet kategorija: „Primarna literatura“, „Sekundarna literatura“, „Biografija“, „Autobiografija“, i „Teorijske studije i časopisi“.

Metode i predmet istraživanja

Jelena Jovović je u svrhu književne analize odabrala tri romana Patrika Vajta kao korpus za istraživanje fenomena identiteta u ovom magistarskom radu. Temi pristupa tako što prvo upoznaje čitaoca sa specifičnom problematikom identiteta na najmanjem, australijskom kontinentu, da bi potom ovaj problem gradirano razmatrala u romanima *Priča Teodore Gudman*, *Oko oluje* i *Tvajbornova stvar*. Navedeni romani su prikazani i prema hronološkom slijedu, a istovremeno svaki od njih dodatno usložnjava pitanje identiteta koje je u fokusu istraživanja. Istraživani fenomen je u australijskom kontekstu složen zbog problematičnog kontakta između starosjedjelačke kulture Aboridžina i kolonizatora, koji su u najvećoj mjeri došli sa područja britanskih ostrva i u novoosnovanim naseljima uspostavili socio-kulturološke obrasce zastupljene u njihovoj matičnoj zemlji. Ipak, udaljenost, egzotičnost, istorijska previranja i mnogi drugi faktori uticali su na to da britanska kultura s vremenom prođe kroz transformaciju i ode u pravcu australijske autentičnosti. U tom kontekstu kandidatkinja Jovović izučava i odabrane romane Patrika Vajta, čiji je lični život bio podijeljen između Engleske i Australije, a ta se podijeljenost neminovno prenijela i na njegovo djelo. Još jedan korak unaprijed ka usložnjavanju pitanja identiteta Patrik Vajt pravi u romanima iz sedamdesetih godina dvadesetog vijeka u kojima se bavi fluidnošću rodnog identiteta, pa na taj način tretira teme koje su aktuelne u savremenom dobu, a koje je koleginica Jovović izuzetno uspješno identifikovala i osvijetlila.

Iako je Jelena Jovović, zbog same prirode teme kojom se bavila, metodološki kombinovala principe spoljašnjeg i unutrašnjeg pristupa književnom djelu, naglašeniji pristup je unutrašnji, karakterološki, čijom upotrebom kandidatkinja duboko i temeljno analizira likove navedena tri romana. U toj analizi služi se eklektičkim principom, kombinujući elemente psihoanalitičke freudovske kritike, zatim jungovske teorije arhetipa, dostignuća razvojne psihologije Erika Eriksona, psihologije ličnosti Dejvida Busa, egzistencijalističke misli Eriha Froma. U okviru feminističke teorije oslanja se na Johana Bahofena i Džudit Batler, narativni pristup zasniva na Bahtinovim postavkama, a mitološki na idejama Nortropa Fraja i Mirča Elijade. U domenu elemenata postkolonijalne kritike primjenjuje teorije Edvarda Saida i Julije Kristeve. Kompleksnost istraživog fenomena zahtijevala je sagledavanje iz različitih aspekata, tako da je osim gore pobrajanih autora kandidatkinja primjenjivala i uvide Lakana, Rolo Meja, i više drugih velikih stvaralaca u okviru promišljanja književnog djela i sveukupnog fenomena humane egzistencije, a u isto vrijeme je uspijevala pratiti sopstvenu trajektoriju i dostupni kritički aparat koristiti ne kao okosnicu već kao pomoćno sredstvo u analiziranju teme i iznošenju njenih rezultata.

Istraživačka pitanja

U skladu sa prethodno navedenim motivima i ciljevima istraživanja obuhvaćenih ovim naučnim radom, kandidatkinja polazi od sljedećih istraživačkih pitanja: Na koji način se problem identiteta može sagledati u književnom djelu? Koji različiti aspekti su inkorporirani u fenomenu identiteta? Na koji način se u književnom djelu može sagledati identitetski pluralitet njegovih likova? Koje su specifičnosti australijskog nacionalnog identiteta, i na koji način su predstavljene u odabranim romanima Patrika Vajta? Koliko su rastegljive granice koje čine identitet i na koji način književno djelo pruža uvid u ekstremno kompleksne primjere individualnih identiteta? Pri analizi kandidatkinja je nastojala ukazati na komplementarnost svih teoretskih pristupa na koje se u istraživanju oslanjala. Magistarski rad Jelene Jovović predstavlja pokušaj osvjetljavanja kod nas nedovoljno poznatog djela Patrika Vajta, baveći se u njemu univerzalnim pitanjem identiteta, koji je jedan od neodgonetljivih fenomena čovjekovog postojanja.

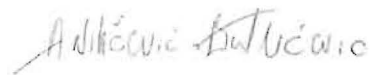
Zaključci i naučni doprinos

Kroz naučni rad „Problem identiteta u romanima Patrika Vajta“, Jelena Jovović inkorporira pluralistički misaono-kritički aparat u analizu fenomena identiteta u romanima Patrika Vajta koji je takođe pluralistički i mozaičan, i čijem sagledavanju se jedino i može pristupiti iz eklektičke perspektive, jer sve drugo bi bilo redukcionizam. Istraživački rad na temu problema identiteta u romanima Patrika Vajta univerzalno je primjenjiv, jer pitanje identiteta jeste važno kako u aktualizovanju i valorizovanju sopstvenog potencijala i integrisanosti ličnosti, tako i u društvenim procesima koje pokreće pitanje identiteta. U sadašnjem trenutku primjeri značaja ove tematike su brojni, počevši od lokalnih političkih prilika u Crnoj Gori, do priznavanja prava na rodni identitet koji se ne mora podudarati sa polnim, tj. biološkim, što je aktualno političko pitanje u mnogim zemljama svijeta, bilo da su procesi usmjereni ka priznavanju tih prava ili pak ka njihovoj restrikciji. Potpunije poznavanje fenomena identiteta i procesa koji utiču na njegovo formiranje u današnjem je svijetu stoga izuzetno značajno, a književno djelo pruža širi kontekst tog fenomena, sa bogatim slojem psihološkog supstrata na kome počiva, bilo svjesnom bilo nesvjesnom, pa slijedi i činjenica da je istraživanje teme identiteta u književnim tekstovima takođe od izuzetnog značaja. Kada je u pitanju konkretan naučni doprinos istraživanja identiteta u Vajtovim romanima, kandidatkinja Jovović ovim naučnim radom dokazuje da se isti ogleda u sljedećem: opisivanju i analizi problema identiteta u književnom djelu; doprinosu u razumijevanju uloge identitetskih problema u književnom djelu; doprinosu kroz istraživanje djela autora koje do sada nije obrađivano na našim prostorima; doprinosu proučavanju australijske književnosti kao jedne od savremenih anglofonih književnosti; doprinosu crnogorskoj anglistici, doprinosu razvoju australijskih studija u Crnoj Gori. Kandidatkinja Jelena Jovović je kroz gore opisani magistarski rad na izuzetno elokventan, zgusnut i idiosinkratičan, ali istovremeno precizan i sistematski način obradila temu problema identiteta u

književnom djelu, i kroz smisaone uvide i razumijevanje napravila nekoliko značajnih iskoraka na polju izučavanja ove tematike u okvirima anglistike u Crnoj Gori, kao što su interdisciplinarnost istraživanja, primjenljivost rezultata istraživanja na raznim nivoima, i otvaranje perspektive za slična istraživanja koja doprinose boljem razumijevanju književnosti i onih elemenata u njoj koji se prvenstveno tiču univerzalno značajne teme problema identiteta.

KOMISIJA

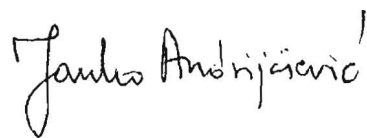
Prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, predsjednica

Prof. dr Marija Krivokapić, član

Prof. dr Janko Andrijašević, mentor

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predlažem da komisiju za odbranu magistarskog rada „Problem identiteta u romanima Patrika Vajta“ kandidatkinje Jelene Jovović, br. indexa 9/12, studijski program Engleski jezik i književnost, smjer: Nauka o književnosti, čine:

- Prof. dr Janko Andrijašević, mentor
- Prof. dr Marija Krivokapić, predsjednik
- Prof. dr Aleksandra Nikčević-Batrićević, član

Prof. dr Janko Andrijašević, mentor

